

Agnieszka Myszka

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1324-7948>

e-mail: agmyszka@ur.edu.pl

Ewolucja semantyczna leksemu *park* w polszczyźnie (w sferze apelatywnej i proprialnej)

Semantic evolution of the lexeme *park* in the Polish language
(in appellatives and proper names)

Abstrakt

Nowe technologie, zmieniająca się przestrzeń wokół nas, przeobrażenia społeczne i kulturowe pociągają za sobą przemiany w języku. Powstają nowe leksemy i frazy, ale też zmienia się lub rozszerza znaczenie już istniejących wyrazów (neosemantyzacje, zapożyczenia semantyczne), pojawiają się nowe struktury wzorowane na współczesnej *lingua franca* (zapożyczenia właściwe, kalki oraz hybrydy). Przedmiotem rozważań w artykule są zmiany leksykalne, które dokonały się w zapożyczonym w XVI w. z języka łacińskiego wyrazie *park*. Analizie zostały poddane kierunki tych zmian oraz ich przyczyny i mechanizm. Rozważania zostały zilustrowane przede wszystkim propriami zawierającymi w swej strukturze wyraz *park*, ale także użyciami apelatywnymi. W końcowej części podjęto próbę konstrukcji współczesnej definicji tego leksemu.

Słowa kluczowe: leksem *park*, przemiany semantyczne, urbochrematonimia, zapożyczenia semantyczne i strukturalne

Abstract

New technologies, the changing space around us as well as social and cultural transformations entail changes in language. New lexemes or phrases are created, while the meaning of existing words changes or gets extended (neosemantisations, semantic borrowings), new structures modelled on English, the contemporary *lingua franca*, are created (loanwords, calques and hybrids). The article concerns lexical changes that took place in the word *park*, which was borrowed from Latin in the 16th century. The analysis addressed directions of these changes and their causes and mechanism. It included first of all instances of proper names containing the word *park* in their structure, but also its appellative applications. In the final part an attempt was made to construct a contemporary definition of this lexeme.

Keywords: lexeme *park*, semantic transformations, urban proper names, semantic and structural borrowings

Wprowadzenie

Przemiany społeczne, kulturowe, technologiczne, a także postępująca globalizacja mają rozmaite konsekwencje w różnych sferach rzeczywistości. W ślad za nimi idą także przeobrażenia w zakresie leksyki: powstają neologizmy słowotwórcze, nowe połączenia leksykalne, neosemantyzmy¹, mnożą się zapożyczenia². Ewolucja zauważalna jest także w zakresie nazw własnych: w szybkim tempie rośnie liczba obiektów otrzymujących nazwy jednostkowe, następuje modyfikacja funkcji onimów, tworzą się nowe struktury, zmieniają się leksemy stanowiące bazę motywacyjną dla propriów.

W tym opracowaniu chciałabym się przyjrzeć ewolucji semantycznej leksemu *park*, który obecnie zyskuje coraz większą popularność jako podstawa dla nazw własnych różnych typów obiektów istniejących w przestrzeni polskich miast. Inspiracją do analizy stała się obserwacja powstających licznie parków technologicznych i magazynowych, ale niezwykle produktywności tego wyrazu w urbanonimii dowodzi choćby bogata egzemplifikacja nazw różnych obiektów, z różnych części Polski, większych i mniejszych ośrodków miejskich przedstawiona przez Marzenę Makuchowską (2020). Badaczka zwracała uwagę na manipulacyjne wykorzystanie leksemu *park* w nazewnictwie miejskim i skrytykowała nadużywanie tego słowa w celach merkantylnych (ekonomia, reklama, polityka urbanistyczna miast). Jak stwierdziła: „moda na nazywanie obiektów parkiem tylko żeruje na ludzkiej tęsknocie do natury i życia w czystym, przyjemnym i zdrowym środowisku” (Makuchowska 2020: 128).

Z całą pewnością niezwykła kariera wyrazu *park* jest spowodowana modą językową. W urbanonimii, zwłaszcza w nazewnictwie inwestycji deweloperskich i obiektów handlowo-usługowych, popularne stały się bazy leksykalne wywołujące pozytywne konotacje, przenoszące mieszkańców miast w sferę wypoczynku, relaksu na łonie natury, w okolice lasów, wody (Przybylska 2014: 229). Jest to szersza tendencja. Kazimierz Ożóg (2004: 118–127) wiąże ją z postmodernistycznymi dążeniami człowieka, który – poruszając się w zurbanizowanym, z informatyzowanym i stechniczowanym świecie – coraz silniej odczuwa tęsknotę za tym, co jest pierwotne, zharmonizowane

¹ Istnieją różne definicje neosemantyzmów. Na potrzeby prowadzonych tu rozważań przyjmuję, że neosemantyzmy (neologizmy semantyczne) to wyrazy, które „rozszerzyły bądź zmieniły swój pierwotny zakres semantyczny w wyniku rozwoju znaczenia na gruncie rodzimym lub też pod wpływem obcym” (Witalisz 2007: 24); innymi słowy, są to „przykłady dopożyczenia znaczenia do funkcjonującego już słowa” (Bańko i in. 2017: 17).

² Zmiany te były już wielokrotnie opisywane, zob. np. Ożóg 2004; Karwatowska, Siwiec 2010; Witalisz 2007 i wiele innych.

z naturą, idealne (bo natura stwarza idealne rzeczy), co przynosi spokój, ukojenie, a nawet szczęście. W ten klimat doskonale wpisuje się wyraz *park* ze swoją „pozytywną aurą konotacyjną” (Makuchowska 2020: 132). Wydaje się jednak, że podłoże ewolucji tego wyrazu jest bardziej złożone. Celem opracowania jest zatem, po pierwsze, prezentacja różnych typów parków występujących w przestrzeni polskich miast, a po wtóre, analiza przyczyn i mechanizmów rozszerzania zakresu semantycznego wyrazu *park* w przestrzeni onimicznej. Równie ważna jest w tym kontekście analiza zmian definicji leksemu w sferze apelatywnej, bowiem zmiany w urbanonimii powodują (a przynajmniej potęgują i przyspieszają) ewolucję znaczenia leksykalnego tego słowa.

1. Etymologia wyrazu *park* i jego znaczenie leksykalne

Wyraz *park* pochodzi od łacińskiego słowa *parcus* oznaczającego ‘ogrodzony lasek’ (SWO 1991: 641)³. W polszczyźnie leksem ten pojawił się ok. XVI w. i początkowo był używany wyłącznie w znaczeniu ‘park artylleryczny (sic!), tabor’ (tak w SL II: 636, podobnie w SPXVI)⁴. W znaczeniu ‘zagospodarowany ogród z alejkami’ wyraz notują dopiero słowniki z końca XVIII i połowy XIX w. (SWil, SJPWar, SJPDor). Przynoszą one następujące znaczenia tego słowa:

1. ‘wielki ogród ozdobiony z alejkami i ścieżkami spacerowymi (park angielski, francuski, p. kultury, p. sportowy, p. narodowy, p. etnograficzny (skansen), p. zajęczy (do hodowli zajęcy)’
2. ‘zespół sprzętu transportowego, produkcyjnego, również przestrzeń, na której zgromadzony jest taki sprzęt’
3. ‘stały lub ruchomy tabor wojskowo-techniczny, zwłaszcza artyleryjski, do którego należą także warsztaty remontowe’⁵

Te same trzy znaczenia powtarzają słowniki późniejsze, powstałe w drugiej połowie XX w. (SWO 641, SJPSz II: 605). Leksykony te zwracają tylko uwagę na większą różnorodność parków w pierwszym znaczeniu; oprócz wymienionych w dziele Doroszewskiego, w późniejszych słownikach znajdziemy jeszcze m.in. parki: krajobrazowy oraz kultury i wypoczynku.

³ Wykaz skrótów leksykograficznych zamieszczono na końcu artykułu.

⁴ Co ciekawe, *Słownik staropolski* notuje wyraz *parkan* (SS VI: 38), ale wyrazu *park* nie zawiera.

⁵ <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/park-I;5469891.html>

Dopiero słowniki z przełomu wieków i początków XXI stulecia rozszerzają repertuar parków (SJPDun, ISJP, PSWP, USJP). Aż dziesięć znaczeń leksemu *park* przytacza internetowy SJP PWN:

1. park I ‘duży ogród z alejkami i ścieżkami spacerowymi’
2. park IIa ‘urządzenia i sprzęt transportowy przedsiębiorstwa; też: teren, na którym zgromadzony jest taki sprzęt’
3. park IIb ‘tabor wojskowy, zwłaszcza artyleryjski, do którego należą także warsztaty remontowe’
4. park and ride ‘system komunikacji polegający na tym, że ludzie zostawiają samochody na parkingach położonych na obrzeżach miasta, a do centrum wjeżdżają środkami komunikacji publicznej; też: opłata za parking będąca jednocześnie biletem komunikacji miejskiej’
5. park angielski
6. park etnograficzny ‘skansen’
7. park francuski
8. park krajobrazowy ‘obszar objęty ochroną ze względu na naturalne właściwości środowiska oraz walory naukowe, estetyczne i turystyczne’
9. park narodowy ‘duży obszar zachowany w stanie naturalnym, podlegający ścisłej ochronie ze względu na szczególne walory przyrodnicze i krajobrazowe’
10. skate park || skatepark ‘wydzielony teren do jazdy i wykonywania różnych ewolucji na łyżworolkach lub deskorolkach’⁶

Warto podkreślić, że bez dodatkowych przydawek wyraz *park* nadal funkcjonuje tylko w trzech znaczeniach. Przybywa natomiast rodzajów parków dookreślanych zestawieniami. Wirtualny WSJP⁷ wymienia jeszcze siedem kolejnych parków: 1. aqua park, 2. bike park (rozszerzają grupę parków sportowych), 3. park wiatrowy, 4. park wodny (związek z nowymi technologiami pozyskiwania energii), 5. park sztywnych (cementarz⁸) oraz – pojawiające się tylko w tym leksykonie – 6. park przemysłowy i 7. park technologiczny. Te ostatnie definiowane są następująco:

Park przemysłowy ‘nieruchomość złożona z budynków i terenu, na którym znajdują się urządzenia i instalacje umożliwiające przedsiębiorstwu rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej’⁹

Park technologiczny ‘centrum naukowo-techniczne utworzone w celu przekazywania przedsiębiorstwu wiedzy i technologii, znajdujące się na wydzielonym [...] terenie’¹⁰.

Zgodnie ze słownikowymi definicjami, oba wyrazy oznaczają miejsce w przestrzeni o bardzo konkretnym przeznaczeniu. Dynamiczny postęp sprawia, że już stajemy się świadkami modyfikacji tych definicji, gdyż zaczy-

⁶ <https://sjp.pwn.pl/sjp/szukaj/park>

⁷ <https://wsjp.pl/szukaj/podstawowe/wyniki?szukaj=park>

⁸ Co ciekawe, przy określeniu nie ma żadnego kwalifikatora wartościującego.

⁹ <https://wsjp.pl/haslo/podglad/1887/park-przemyslowny>

¹⁰ <https://wsjp.pl/haslo/podglad/1888/park-technologiczny>

nają powstawać parki technologiczne funkcjonujące wyłącznie w sieci – nie posiadają nieruchomości, kodu pocztowego, metrażu. Przykładem takiego obiektu jest wirtualny *Park Technologiczny SCIENCE GUIDE ME*¹¹.

Znaczenie leksemu *park* rozszerzają konotacje wynikające z użycie tekstowych. Szeroko opisuje je M. Makuchowska (2020: 130–132) i konstatuje:

Park, o którym wciąż mówią słowniki, encyklopedie [...], publikacje z dziedziny urbanistyki, architektury krajobrazu itp., a także teksty kultury popularnej i wysokiej [...] jest [...] miejscem stworzonym dla przyjemności – odpoczynku wśród przyrody (także dla zachowania tej przyrody), na świeżym powietrzu, w pięknym otoczeniu [...]. Tradycyjny park stanowi wreszcie tzw. teren zieleni urządzonej, przystosowanej do wypoczynku [...], są więc tam ścieżki spacerowe i rowerowe, tory saneczkowe, lodowiska, korty tenisowe, sprzęty tworzące tzw. siłownię zewnętrzną, place zabaw itp. Słowem – park dostarcza przyjemnych bodźców wszystkim zmysłom, służy wypoczynkowi, rekreacji, rozrywce, obcowaniu z pięknem natury itp. (Makuchowska 2020: 132).

Współcześnie nie tyle definicje słownikowe, co właśnie nowe użycia tekstowe wskazują na modyfikację znaczenia analizowanego leksemu. Czynią to zarówno konteksty apelatywne, jak i – a może nawet przede wszystkim – kreacje *proprialne*¹². W chrematonimii (także urbochrematonimii) związek semantyczny nazwy z motywującym ją apelatywem jest bardzo silny. Nazwa informuje, odwołuje się do wiedzy słownikowej (apelatywy) i kulturowej (*propria*) użytkowników. Dlatego uprawniona jest analiza przeobrażeń leksykalnych w grupie *onimów*, zwłaszcza że często modyfikują one znaczenie wyrazów na płaszczyźnie apelatywnej¹³.

¹¹ <https://scienceguideme.com> (eksploracja tej i kolejnych stron internetowych parków naukowych i technologicznych, a także parków tematycznych, sportowych i rekreacyjnych miała miejsce w okresie 01.08.2024–30.10.2024).

¹² Warto podkreślić, że transfer leksemów pomiędzy płaszczyznami apelatywną i *proprialną* języka odbywa się w obu kierunkach. Nazwy własne powstają od apelatywów (bądź innych *propriów*). Kierunek odwrotny, tzn. zasilenie zasobów apelatywnych języka nazwami własnymi, które uległy deonimizacji, jest rzadszy, ale także znaczący i opisywany w literaturze (por. np. Rutkowski 2007; Rutkiewicz-Hanczewska 2021: 56). Ważne jest przy tym, że leksemy wieloznaczne przechodzące z jednego planu języka na drugi mogą to czynić wraz ze wszystkimi swymi znaczeniami lub wykorzystywać tylko wybrane znaczenia i konteksty językowe.

¹³ Warto zresztą podkreślić, że czasami ta sama jednostka leksykalna może pełnić funkcje apelatywne lub *proprialne* (por. dyskusje sprzed kilkudziesięciu lat na temat statusu *onimicznego chrematonimów*, np. samochód marki Fiat || jeżdżę fiatem – Breza 1998: 350–351; podobne wahania obserwujemy i dziś, np. *Bytomski Park Przemysłowy* || *przechodzę obok parku przemysłowego przy Siemianowickiej*).

2. Wyraz *park* w urbanonimii

W onimicznej przestrzeni miast tradycyjnie (za Handke, np. 1992, 1998) wyróżnia się: 1. trakty, 2. obszary, 3. punkty. Pierwszą grupę tworzą ciągi komunikacyjne, do drugiej należą m.in. parki, trzecia to np. nazwy pomników, obiektów terenowych. Podział stworzony przed półwieczem wciąż znajduje zastosowanie, ale jego granice stają się coraz bardziej płynne. W miastach powstają inwestycje deweloperskie składające się np. z jednego, ale wieloelementowego budynku, posiadającego przestrzenie użytkowe (biurowe, handlowe, sportowe), mieszkalne i rekreacyjne, co zaciera granicę między obszarem i punktem, powstają ponadto nowe typy zabudowy (osiedla przemysłowe, parki magazynowe itp.). W ślad za tymi przeobrażeniami podążają zmiany nazewnicze: funkcjonalne (głównie komercjalizacja nazewnictwa miejskiego), strukturalne, semantyczne i typologiczne¹⁴.

Wspomnianym zmianom nie oparł się wyraz *park*, który w urbanonimii pojawił się dopiero w XIX w. i pierwotnie sygnował wyłącznie wydzielone obszary zieleni miejskiej. Uzupełnił w tej funkcji wyraz *ogrody*, oznaczający zwłaszcza prywatne obszary, np. dworskie, kościelne, mieszczańskie (por. Myszka 2016: 231–232). Dopiero od przełomu XX i XXI w. wyraz *park* zaczął być używany w nazewnictwie innych obiektów przestrzeni miejskiej: w nazwach lokali użytkowych, budynków lub zespołów budynków. Należy zdecydowanie podkreślić, że w tych nowych onimach nie jest on członem gatunkowym, klasyfikującym, na poły apelatywnym, przed reformą ortografii pisanym nawet małą literą (jak np. *park Wolności*); jest „pełnoprawnym” składnikiem nazwy, na co wskazuje, po pierwsze, pisownia, po drugie: pozycja w całej strukturze onimu¹⁵, po trzecie wreszcie – jego funkcja: nie gatunkowa, ale charakteryzująca.

Leksem *park* współcześnie jest poświadczony w nazwach następujących typów obiektów miejskich¹⁶:

1. Inwestycje deweloperskie, np. *Centralna Park*, *Cechowa Park*, *Apartamenty Park*, *Park Matecznego* (Kraków)¹⁷; *Park Pelargonii*, *Palestera Park*, *Osiedle Park Leśny Rembertów*, *Aroma Park Lofty*, *Cristal Park Residence*

¹⁴ Por. np. nowsze typologie nazewnictwa miejskiego: Zagórski 2001; Myszka 2016.

¹⁵ Często jest to postpozycja, co może wiązać się z blokadą fleksji.

¹⁶ M. Makuchowska (2020: 129) wyróżniła trzy typy takich obiektów: 1. nazwy galerii handlowych, 2. nazwy obiektów rekreacyjno-sportowych, 3. nazwy firm deweloperskich, obiektów biurowych itp. W niniejszym opracowaniu niektóre z tych grup zostały rozbite na mniejsze podgrupy, wskazano też grupy nieobecne w artykule opolskiej badaczki.

¹⁷ <https://rynekpierwotny.pl/s/nowe-mieszkania-krakow/>

- (Warszawa)¹⁸; *Start Park*, *Osiedle Oak Park*, *GardinoPark Żerniki*, *Kępa Park*, *Między Parkami*, *Przy Parku* (Wrocław)¹⁹; *Kwiatkowskiego Park* (Rzeszów)²⁰.
2. Galerie handlowe, np.: *Capital Park*, *Centrum Handlowe Center Park* (Rzeszów); *Turawa Park* (Opole); *CH Prima Park Marki*, *K&M Park*, *Zielony Targówek Park*, *Homepark Janki*, *CH City Park*, *Wola Park* (Warszawa)²¹.
3. Place zabaw, parki tematyczne:
- rodzinne place zabaw, np. *Freestyle Park* (Chorzów)²², *Sky Park* (Zielona Góra)²³, *Park Family Fun* (Oświęcim); *Kinder Park Centrum Rozrywki Rodzinnej* (Toruń); *FunPark Polanica Zdrój*; *Jupi Park* (Łódź, Katowice);
 - place zabaw dla psów, np. *Wybieg dla psów Dog Park Sosnowiec*;
 - parki miniatur, np. *Nadmorski Park Miniatur i Kolejek* (Dziwna), *Park Miniatur Latarni Morskich* (Niechorze), *Park Miniatur „Świat Marzeń”* (Inwałd), *Park Zamków Jurajskich* (Ogrodzieniec), *Park Makiet „Mikroskala” w Koninie*²⁴;
 - parki dinozaurów, np. *Bałtycki Park Dinozaurów*, *DinoPark Malbork*, *JuraPark Solec Kujawski*, *Bałtowski Park Dinozaurów | JuraPark Białtów*²⁵;
 - parki edukacyjno-rozrywkowe, np. *Park Nauki i Rozrywki* w Krasiejowie k. Opola; *Westernowy Park Rozrywki* (Żory);
 - parki wirtualnej rzeczywistości, np. *Park Wirtualnej Rzeczywistości VRepublic* w Krakowie; *VirtualCity Park Rozrywki* we Wrocławiu, *Park Elektronicznej Rozrywki DISCOVER* i *Neurobox. Park Wirtualnej Rzeczywistości* w Warszawie.

¹⁸ <https://wybierzdeveloper.pl/inwestycje/warszawa/>

¹⁹ <https://wybierzdeveloper.pl/inwestycje/wroclaw/>

²⁰ Na przykładzie mian z tej grupy można obserwować zjawisko irradacji onimicznej: nazwy tworzone są według schematu: ‘nazwa ulicy/dzielnicy/dawnej wsi + park’ (por. Myszka 2020: 114–115).

²¹ Część nazw przytaczam za opracowaniem M. Makuchowskiej (2020: 129); tam też więcej przykładów.

²² Tak opisana jest specyfika parku: „Park trampolin i inne atrakcje – wspinaczka, siłownia [...] Jesteśmy nowoczesnym kompleksem sportowym zapewniającym rozrywkę dla całej rodziny. Każdy, niezależnie od wieku znajdzie u nas coś dla siebie” (<https://freestylepark.pl/>).

²³ To plac zabaw, który wyróżnia się oryginalną lokalizacją: na dachu wielopoziomowego parkingu przy zielonogórskiej Palmiarni (<https://zielonogorski.pl/sky-park-zielona-gora/>).

²⁴ 28 takich parków wymieniono na stronie: <https://przeglad-turystyczny.pl/atrakcje/115-parki-miniatur-jako-atrakcja-turystyczna#>

²⁵ 21 parków wylicza strona: <https://domowa.tv/parki-dinozaurow-w-polsce/>

4. Parki sportowe:

- a. parki wodne, np. *Baltic Park Molo Aquapark* (Świnoujście); *Park Wodny Kraków, Aquapark Sopot, Suntago Park of Poland* (Wręcza)²⁶;
- b. parki rowerowe, np. *Kasina Bike Park, Bikepark Skolnity, Bikepark Czarna Góra, PKL Bike Park Palenica, Bike Park Kluszkowce*²⁷;
- c. parki trampolin, np.: *Park Trampolin FlyPark, Jungle Park* (Rzeszów), *AIRO Park Trampolin* (Warszawa), *GOjump – Park Trampolin* (Kraków), *JumpWorld Park Trampolin, Park Trampolin Jump 4U* (Wrocław), *Park Trampolin Stacja Grawitacja, Park Trampolin Jump Arena* (Poznań);
- d. boiska sportowe, np. *Intakus Park* – stadion Ślęży Wrocław; *Arena Park Zalesie* – boisko w Rzeszowie;
- e. inne typy obiektów sportowych, np. *Street Workout Park* (Bielsko-Biała)²⁸; *Freestyle Park Apres-Ski* (Chorzów)²⁹; *Korty tenisowe Sport Park Budowlani* (Chorzów).

5. Niewielkie obiekty o różnym przeznaczeniu:

- a. obiekty handlowe, np. *Ski-Park* – specjalistyczny sklep narciarski w Warszawie;
- b. obiekty usługowe, np. *Focus Park Rzeszów* – zespół obiektów obsługujących podróżnych (nazwa koncepcyjna);
- c. restauracje, kluby, puby, np. *Cafe Park* – kawiarnia (nie jest zlokalizowana w okolicach parku);
- d. obiekty noclegowe, np.: *Park Hotel Rzeszów, Park Apartament* – oferujące pokoje do wynajęcia;
- e. parkingi, np. *SkyPark Pyrzowice* – parking przy lotnisku w Katowicach.

6. Parki obsługujące wielki biznes, przemysł i technologię, np. *ChemiPark Technologiczny w Brzegu Dolnym; Dolnośląski Park Innowacji i Nauki* (Wrocław); *Euro-Centrum Park Naukowo-Technologiczny* (Katowice); *Bielski Park Technologiczny Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji; Invest Park Hajduki* (Chorzów); *Krośnieński Inkubator Technologiczny „KRINTECH” Sp. z o.o.; Park Naukowo-Technologiczny Województwa Lubelskiego; Nickel Technology Park Poznań; Park Przemysłowo Tech-*

²⁶ <https://www.dzieckowpodrozy.pl/10-najlepszych-aquaparkow-w-polsce-parkow-wodnych/>

²⁷ <https://www.redbull.com/pl-pl/polskie-bikeparki-miejscowki-rowerowe#>

²⁸ Street workout to trening uliczny, wykorzystujący masę ciała ćwiczącego i proste przyrządy gimnastyczne (<https://streetworkoutpark.pl>).

²⁹ Jest to obiekt do wykonywania ewolucji na nartach.

*nologiczny „EkoPark” w Piekarach Śląskich; Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS (Rzeszów)*³⁰.

Z pewnością nie jest to pełen repertuar wszystkich typów obiektów miejskich, zawierających w swej nazwie leksem *park*. Jest ich jednak na tyle dużo, że przyczyniły się one do ugruntowania nowych znaczeń apelatywnych tego wyrazu.

3. Nowe typy parków – sfera apelatywna

Przypomnijmy, że znaczenie leksykalne apelatywu *park* obejmuje trzy grupy obiektów: zieleńce miejskie, parki maszyn i tabor wojskowy. Wszystkie inne znaczenia wynikają z zestawienia tego wyrazu z dodatkowym określeniem³¹. Stale zwiększająca się łączliwość leksemu powoduje nieustanne rozszerzanie jego zakresu znaczeniowego.

Mechanizmy zmian semantycznych doczekały się różnych kategoryzacji³². Według teorii rozwijanej przez Stephena Ullmanna, najpowszechniejsze typy zmian znaczeniowych to przeniesienie nazwy wskutek podobieństwa znaczeń i w rezultacie styczności znaczeń. Pierwszy z mechanizmów wykorzystuje metaforę (podobieństwo desygnatu „starego” i „nowego”; cechy wspólne mogą dotyczyć wyglądu, funkcji, przeznaczenia, zapachu, rozmiaru itp.), drugi – metonimię, a w szczególności jeden jej rodzaj – synekdochę (Witalisz 2007: 58–63). Podobne mechanizmy można zaobserwować analizując ewolucję apelatywu *park*: nowe znaczenia najczęściej wynikają z podobnych funkcji (np. park jako miejsce rozrywki > wirtualna rozrywka – wirtualny park) albo z wyodrębniania poszczególnych części tradycyjnych parków w nowe, samodzielne jednostki (część sportowa parku > park sportowy).

Leksykony notują wiele połączeń, często utożsamiając przy tym *park* z *ogrodem* (por. park angielski, francuski). Z użycie kontekstowych wyrazu wynika jednak, że wyraz *park* pojawia się coraz częściej w znaczeniach nie-notowanych nie tylko w słownikach języka polskiego powstałych do końca XX w., ale też w najnowszych leksykonach. Obserwujemy tu dwie tendencje: 1. rozszerzanie istniejących już połączeń na nowe podtypy, 2. powstawanie całkowicie nowych połączeń.

³⁰ Więcej na temat parków technologicznych, przemysłowych i naukowych zob. Myszka, Oronowicz (w druku).

³¹ Ogromny przyrost zestawień to dość powszechny trend we współczesnej polszczyźnie. Anna Piotrowicz i Małgorzata Witaszek-Samborska (2010: 34) wiążą go z dążeniem do precyzji semantycznej.

³² Dokładniej opisuje je Alicja Witalisz (2007: 34–66).

3.1. Rozszerzanie istniejących połączeń na nowe podtypy

Istniejący od dawna w języku polskim *park kultury i wypoczynku* definiowany jest w SJP jako ‘służący wypoczynkowi, dydaktyce i rozrywce o charakterze masowym; obejmuje duże tereny parkowe wyposażone w urządzenia kulturalno-oświatowe /czytelnie, wystawy/, rozrywkowe /kręgi taneczne, wesołe miasteczko/, sportowe/ boiska, kąpieliska/ i gastronomiczne’ – SJPsz II: 605). Zdaje się, że to zestawienie dało początek kolejnym. Współcześnie powstają parki wyspecjalizowane, często oferujące rozrywkę jednego typu, tzw. *parki tematyczne*, np. parki miniatur, dinozaurów, sztuki, zabaw, niespodzianek itp. Połączenia te już zyskały status stałych związków o określonych znaczeniach, a dawny *park kultury i wypoczynku* stał się dla nich hiperonimem (przeniesienie nazwy na zasadzie styczności znaczeń).

Podobny mechanizm obserwujemy w kolejnej grupie. W tradycyjnych parkach zazwyczaj znajdowały się przestrzenie do uprawiania sportu; na zasadzie metonimii *parkami* zaczęto więc nazywać obiekty pełniące wyłącznie sportowe funkcje. Jako pierwsze w Polsce zaczęły powstawać *parki wodne*, zwane z języka łacińskiego *aquaparkami*³³. Z czasem pojawiły się (notowane przez leksykony) *parki rowerowe*, tzw. *bikeparki* oraz *skateparki*. Słowniki języka polskiego wciąż jeszcze nie rejestrują *parków trampolin*, zwanych też *flyparkami*, *street workout parków* (przeznaczonych dla treningu ulicznego) oraz *skiparków* (dla narciarzy), a także *parku* w znaczeniu ‘boisko piłkarskie, stadion’.

Przeniesienie na zasadzie podobieństwa znaczeń/funkcji dotyczy kilku kolejnych grup zestawień z wyrazem *park*. Swoisty renesans przeżywają *parki etnograficzne*, zwane częściej skansenami. W ostatnich dziesięcioleciach dołączyły do nich *parki geologiczne* oraz *archeologiczne*, które – podobnie jak skanseny – utrwalają minioną kulturę i przyrodę. Te pierwsze są tworzone w miejscach o istotnym znaczeniu naukowym dla geologii, na terenach, na których znajdują się przyrodnicze obiekty unikatowe, reprezentatywne dla danego regionu i jego historii geologicznej³⁴. O ile *parki geologiczne* chronią naturę, o tyle *parki archeologiczne* chronią zaginioną kulturę. Tworzy się je w miejscach znaczących odkryć archeologicznych, udostępniając współ-

³³ Wyraz początkowo był wymawiany zgodnie z fonetyką łacińską [akfapark] (jak akwarium, akwedukt); z czasem zaczął być realizowany na wzór języka angielskiego [akwəpərk], choć nie ma proweniencji angielskiej (o zanglicyzowanych latynizmach zob. Witalisz 2007: 150 i nast.).

³⁴ Parki te zaczęły powstawać w 1997 r. z inicjatywy UNESCO „jako wsparcie krajowych i międzynarodowych starań w zakresie ochrony dziedzictwa Ziemi” (https://pl.wikipedia.org/wiki/Geopark#Geoparki_w_Polsce).

czesnym odrestaurowane lub zrekonstruowane całkowicie bądź częściowo budowle i infrastrukturę³⁵.

Coraz częściej *parkami* zwane są też tereny, na których jest wytwarzana energia odnawialna. Wyraz ten zastępuje inny używany w tej funkcji neosemantyzm: *farma*. Leksykony odnotowują połączenia: *park wiatrowy* i *park wodny*, ale nie utrwalają pojawiającego się ostatnio: *park fotowoltaiczny*³⁶.

Tylko w jednym słowniku (WSJP) objaśniono wyrażenia: *park przemysłowy* i *park technologiczny* (coraz częściej zwany też *technoparkiem*). W przestrzeni miast funkcjonują też inne obiekty/obszary biznesowe, m.in. *parki naukowe* (są to przestrzenie, w których powstają prototypowe produkty, rodzą się patenty; nie są to obiekty popularyzujące naukę), *parki inwestycyjne* (*investparki*), *parki ekologiczne* (*ecoparki*), *parki innowacji*, *parki przedsiębiorczości* (*businessparki*), pojawiają się też określenia: *park przemysłowo-technologiczny* oraz *park naukowo-technologiczny*.

3.2. Powstawanie nowych połączeń

Żaden z obecnie dostępnych leksykonów nie poświadcza istnienia czterech rodzajów parków: 1. *dogparków*, 2. *parków logistycznych*, zwanych też magazynowymi, 3. *parków wirtualnej rzeczywistości* oraz 4. *parków kieszonkowych*. We wszystkich mechanizm zmian była metaforyzacja.

Nowością na osiedlach miejskich są wyodrębnione przestrzenie zwane *dogparkami*. Często są one podzielone na strefy, np. wybiegową, treningową, toaletową, mają zróżnicowaną nawierzchnię (piasek, trawa, żwir), są wyposażone w miski z wodą, kuwety. W miejscach tych powstaje specjalna infrastruktura dla psów i ich opiekunów: ławki, altanki, różne przeszkody terenowe, tunele, równoważnie itp. Wyposażaniem *dogparków* zajmują się specjalistyczne firmy³⁷. Ten nowy rodzaj obiektów przestrzeni miejskiej jest kolejnym elementem opisywanego w onomastyce trendu: antropomorfizacji zwierząt domowych (por. np. Oronowicz-Kida 2022).

Leksykony nie odnotowują obecnych od 2016 r. w przestrzeni polskich miast *parków kieszonkowych* (kalka z ang. *pocket park*), czyli niewielkich publicznych zieleńców wkomponowanych pomiędzy zabudowę miejską, dających mieszkańcom namiastkę terenów wypoczynkowych³⁸. Obiekty te,

³⁵ Por. np. <https://mojamalopolska.pl/przyroda-wypoczynek/park-archeologiczny-w-bochni-osada-oraczy/#>

³⁶ Por. np. park fotowoltaiczny Witnica (<https://www.baywa-re.pl/pl/solar/witnica#>.)

³⁷ <https://dogpark.com.pl/#w-przestrzeni-miejskiej>; <https://psipark.pl/>

³⁸ Polskie naukowe źródła leksykograficzne nie notują tego połączenia, ale szeroko definiuje je np. Wikipedia (https://pl.wikipedia.org/wiki/Park_kieszonkowy). W publikacji

będące parkami w miniaturze (kilka drzew, alejka, miniplac zabaw, kilka ławek, rabata), występują coraz liczniej w każdym z większych miast i na ogół mają swoje nazwy własne.

W większych aglomeracjach coraz częstsze są także *parki magazynowe*, czyli „wielkopowierzchniowe obiekty o usystematyzowanej strukturze, których przeznaczeniem jest oferowanie szerokiej gamy usług związanych z obsługą ładunków”³⁹. Nazwa alternatywna, *parki logistyczne*, pochodzi od tego, że obiekty te nie tylko są magazynami, ale też zajmują się zaopatrywaniem w towary, dystrybucją, przeładunkiem, odprawą celną itp. Powstają one zazwyczaj w pobliżu portów, składów celnych, na obszarach przemysłowych.

W ostatnich latach niezwykle modną rozrywką stają się *parki wirtualnej rzeczywistości*. W tych obiektach po założeniu specjalnych okularów (gogle VR) można się przenieść w miejsca, do których zazwyczaj nie ma się dostępu (np. głębia oceanu, powierzchnia Księżyca, lasy tropikalne), lub do takich, które zna się tylko z historii (np. Jerozolima z czasów Jezusa), a nawet do istniejących tylko w wyobraźni. Można przy tym być biernym widzem lub wcielać w rozmaite postacie, odgrywać role. Dzięki wykorzystaniu najnowocześniejszej technologii odczuwane wrażenia są niesamowicie realistyczne⁴⁰.

4. Przyczyny rozszerzania znaczeń leksemów

Przykłady nowych nazw własnych zawierających w swojej strukturze leksem *park* (w zestawieniu z obiektami, które sygnują), a także analiza nowych połączeń wyrazu *park* w płaszczyźnie apelatywnej języka jednoznacznie potwierdzają nieustanną ewolucję (rozszerzanie) znaczenia tego wyrazu. Przyczyny neosemantyzacji są dwojakie: może do nich dochodzić zarówno skutek wewnętrznego rozwoju znaczeń wyrazów danego języka,

internetowej z 21 września 2014 r. termin (i nowy typ parku) pojawia się jako ciekawostka, z użyciem ang. *pocket park* (<https://urbnews.pl/parki-kieszonkowe-sposob-kszaltowania-zieleni/>).

³⁹ <https://haleprzemyslowe.muratorplus.pl/projektowanie/park-logistyczny-co-to-jest-z-czego-sie-sklada-jakie-pelni-funkcje-aa-4QtB-n6bz-375i.html>

⁴⁰ Takich parków wirtualnej rzeczywistości jest coraz więcej w Polsce i na świecie, np. w Krakowie: *Park Wirtualnej Rzeczywistości VRepublic* (<https://vrepublik.pl>), we Wrocławiu: *VirtualCity Park Rozrywki* (<https://virtualcity.pl>), w Warszawie *Park Elektronicznej Rozrywki DISCOVER* (<https://discover.pl>), *Neurobox. Park Wirtualnej Rzeczywistości* (<https://neurobox.pl>). W czasie Światowych Dni Młodzieży w Panamie jedną z atrakcji była możliwość odwiedzenia parku tematycznego „Cristonaut@s”, w którym za pomocą nowych technologii opowiadano historię Zbawienia (<https://pl.aleteia.org/2019/01/21/cuda-jezusa-widziane-na-wlasne-oczy-w-panamie-to-mozliwe-galeria>).

jak i pod wpływem zapożyczeń znaczeń z języków obcych. W przypadku wyrazu *park* oba te czynniki nałożyły się na siebie i wzajemnie wzmocniły.

Na upowszechnienie się określonych znaczeń w płaszczyźnie apelatywnej duży wpływ wywarł plan proprialny. Analizy nazw własnych pokazują, że struktury szczególnie produktywne w planie onimicznym mogą z czasem zasilić zasób apelatywów w języku⁴¹. Może się zdarzyć także i tak, że nazwy modne, właśnie dzięki swojej wysokiej frekwencji, wręcz powszechności, mogą się przyczynić nie tylko do powstania nowych jednostek leksykalnych, ale także do ustalania nowych znaczeń istniejących apelatywów. Jednym z mechanizmów rozszerzania znaczeń w planie proprialnym może być zjawisko dyfuzji semantycznej, czyli swoistego „niedoprecyzowania” znaczenia prowadzącego do jego poszerzenia, swoistego „dopisania” dodatkowych, konotacyjnych cech (por. Rutkiewicz-Hanczewska 2017: 415, 417, 2021: 65).

4.1. Wewnętrzny rozwój wyrazów

Przyczyną popularności wyrazu *park* w polszczyźnie, a w szczególności w nazewnictwie miejskim, jest moda na nazwy wywołujące pozytywne konotacje, pomagające sprzedać miejsce w sensie dosłownym lub przenośnym – uczynić je pożądanym, uczęszczanym, lubianym. Jak słusznie zauważa M. Makuchowska (2020: 130–131), taka moda może powodować pewien zamęt poznawczy, zakłamywać rzeczywistość, a nawet ułatwiać dwuznaczne etycznie działania (np. wycinka drzew pod budowę centrum, które zostanie nazwane *Parkiem*). Przy tym w urbochrematonimii Ullmannowskie przeniesienie nazwy wskutek podobieństwa lub styczności znaczeń staje się coraz bardziej umowne, oparte nie na cechach realnoznaczeniowych, ale wręcz konotacyjnych: kolor, zapach, kształt (obiekt może być nazwany *Parkiem*, bo obok rosną dwa drzewa albo budynek jest zielony).

Oprócz mody językowej siłą napędową neosemantyzacji leksemu *park* jest wpływ języka angielskiego⁴² oraz zjawisko internacjonalizacji języka, przebiegające pod dyktando współczesnej *lingua franca*⁴³. W języku angielskim wyraz *park* funkcjonuje zarówno w znaczeniu rzeczownikowym, jak i czasownikowym (ang. *a park* i *to park*). To pierwsze obejmuje nie tylko ‘obszar w mieście służący celom rekreacyjnym’, ale też m.in. ‘obszar użyt-

⁴¹ Do takich formacji potencjalnych należą np. nazwy własne miejsc typu *Fryzjernia*, *Butownia*, *Zupiarnia* (Oronowicz-Kida 2018; Rutkiewicz-Hanczewska 2021: 59–61). Niektóre z tych leksemów już są używane w sferze apelatywnej.

⁴² Współczesne słowniki zapożyczeń angielskich nie notują tego wyrazu (por. np. Witalisz 2007; Mańczak-Wohlfeld 2010: 154 – notowany jest tylko *park and ride* i *parking*).

⁴³ O historii idei *lingua franca* oraz *global English* zob. Cierpich 2019: 52–62.

kowany w określonym celu', m.in. w celach sportowych⁴⁴. Nie dziwi zatem, że strefy sportowe w języku polskim zyskały miano parków, podobnie strefy wykorzystywane w celach kulturowych, biznesowych, przemysłowych itp. Z kolei znaczenie czasownikowe, wprowadzając jedynie w komunikacji nieformalnej, przynosi odniesienia nie tylko do polskiego 'zaparkować', ale też: 'pozostawić coś gdzieś przez jakiś czas', np. bagaż w przechowalni, 'pozostać na jakiś czas w określonym miejscu', np. w kawiarni⁴⁵. Do tego znaczenia zdaje się nawiązywać wiele nazw własnych.

Czynnikiem wspomagającym rozwój znaczeń są procesy globalizacyjne i charakterystyczne dla nich tendencje do terminologizacji (technizacji), demokratyzacji, marketyzacji i mediatyzacji słownictwa, a przede wszystkim internacjonalizacji (Piotrowicz, Witaszek-Samborska 2010: 134). Trudno jednoznacznie stwierdzić, które połączenia wyrazowe z leksemem *park* powstały na gruncie rodzimym, które są kalkami semantycznymi⁴⁶ z języka angielskiego, a które są internacjonalizmami⁴⁷. Pewną wskazówką interpretacyjną może tu być fakt, że niektóre parki pojawiają się w dwóch wariantach: jako zapożyczenie (zachowujące grafie i wymowę oryginału) lub jako „tłumaczenie”, czyli kalka, np. *dogpark* || *psi park*, *technopark* || *park technologiczny*, *bikepark* || *park rowerowy*. Obecność podobnych struktur w innych językach wskazuje na internacjonalny charakter konstrukcji. Do internacjonalizmów należą także nazwy własne typu: *JuraPark*, *Dino-*

⁴⁴ Por. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/park_1?q=park:

1. an area of public land in a town or a city where people go to walk, play and relax;
2. an area of land used for a particular purpose;
3. an area of land, usually with fields and trees, attached to a large country house;
4. a piece of land for playing sports, especially baseball;
5. a football (soccer) or rugby field;
6. [uncountable] the position of the gears in a car with automatic transmission in which they are locked so that the engine cannot send any power to the wheels.

⁴⁵ Por. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/park_2

1. to leave a vehicle that you are driving in a particular place for a period of time;
2. to leave something in a convenient place until you need it;
3. park yourself + adv./prep. (*informal*) to sit or stand in a particular place for a period of time;
4. park something (*business, informal*) to decide to leave an idea or issue to be dealt with or considered at a later meeting.

⁴⁶ Przyjmuje, że kalka językowa to „znaczenie nadane [...] nieistniejącemu dotąd w polszczyźnie zestawieniu leksemów [...] powołane do życia pod wpływem obcym” (Witalisz 2007: 24–25).

⁴⁷ Na ten problem zwracała uwagę A. Witalisz (2007: 69–70), która podkreślała, że o ile „Zapożyczenia leksykalne zdradza obca forma”, o tyle zapożyczenia semantyczne nie posiadają takiego wyróżnika. O pożyczce „świadczą może nowe, nietypowe dla systemu rodzimego, użycie wyrazu. Mowa tu o nowych kontekstach oraz nowych wzorcach łączliwości”.

Park, *EcoPark*, a także zapożyczenia apelatywne: *flypark*, *street workout park*, *skipark*. Z pewnością nie mogą być uznane za konstrukcje odwzorujące reguły gramatyczne języka polskiego urbochrematonimy typu: *Miła Park*, *Natura Park*, *Bulwary Park*, *Witolda Park*, sygnujące polskie inwestycje deweloperskie, utworzone od nazw ulic bądź charakteryzujące cechy osiedla – w tych animach należy widzieć zapożyczenia strukturalne.

Kwiryna Handke (2010: 371) uznała „zbyt dużą tolerancję na przyjmowanie elementów obcojęzycznych” za jeden z czynników destrukcyjnych nazewnictwa miejskiego. Wydaje się jednak, że dziś już nie ma odwrotu od struktur typu *Kochanowskiego Park* czy scateparków i technoparków w przestrzeni polskich miast. Od lat zresztą zwraca się uwagę, że zapożyczenia i internacjonalizmy nie mogą współcześnie być traktowane jako przejaw braku troski o język, utrudnienie komunikacji, dysonans stylistyczny czy snobizm (por. np. Bańko i in. 2017: 14). Zwłaszcza w biznesie ułatwiają one kontakt, zachęcają zagranicznych inwestorów. Jak zauważył Jan Blommaert (2010: I), „w dobie globalizacji język człowieka przeszedł przemianę”: przede wszystkim nie jest on „przytwierdzony do trwałych, osiadłych społeczności” – wspólnotą komunikacyjną mogą stać się osoby mieszkające setki i tysiące kilometrów od siebie, połączone wspólnymi interesami, elementami kultury, sposobami spędzania czasu. A językiem „obsługującym” tę wspólnotę jest właśnie angielski.

Podsumowanie

Wyraz *park* zdaje się współcześnie w polszczyźnie występować w nowym znaczeniu ‘przystań, przyjazne miejsce, gdzie można »zaparkować«: przysiąść na chwilę, przenocować, załatwić sprawy lub zatrzymać się na dłużej, spędzić czas, zamieszkać i urządzić się’. Ewolucja tego wyrazu poświadcza odejście od etymologicznego znaczenia ‘ogrodzony lasek’ w kierunku dużo szerszym. Współczesny park nie musi mieć ogrodzenia, bramy, może nie mieć ani jednego drzewa, ani jednej alejki, może nawet być pozbawiony „fizyczności” (wirtualne parki). Może też spełniać rozmaite funkcje: od rekreacyjnych, sportowo-rozrywkowych, poprzez kulturalno-naukowe, utylitarne (mieszkaniowe, wypoczynkowe – tu: nawet miejsce ostatniego spoczynku), do handlowych, usługowych i przemysłowych.

Mechanizm rozszerzenia znaczenia tego wyrazu jest skomplikowany: dokonuje się ono zarówno pod wpływem znaczeń angielskich, jak i rodzimej mody na wyrazy o pozytywnych konotacjach (zwłaszcza w urbanonimii). Niezwykle trudno stwierdzić, czy spektakularna kariera wyrazu *park*

(i to zarówno w połączeniach apelatywnych, jak i w urbochrematonimii) jest bardziej efektem analogii wewnątrz języka polskiego (pewien rodzaj irradiacji semantycznej/irradiacji onimicznej), czy może rezultatem wpływów zewnętrznych. Trudno także ocenić, na ile wpływ na neosemantyzację w sferze apelatywnej miały liczne nazwy własne z członem *park*. Z pewnością w znacznym stopniu przyczyniły się one do stabilizacji wielu połączeń wyrazowych, które już zasiły bądź w niedługim czasie zasiła leksykon nazw pospolitych⁴⁸.

Także przyczyny rozszerzania znaczeń mogą być różne. Badacze wskazują dwie funkcje neosemantyzmów: nominatywną (potrzeba nazwania nowych zjawisk, przedmiotów, czynności) oraz ekspresywną (wynikającą z potrzeby emocjonalnej oceny rzeczy czy faktów) (por. np. Witalisz 2007: 27; Piotrowicz, Witaszek-Samborska 2010: 134). Analizując funkcję nowych zestawień z wyrazem *park*, nietrudno zauważyć, że potrzeby nominatywne mocniej uwidaczniają się w połączeniach apelatywnych (te nie obejmują – być może jeszcze – mieszkań, kawiarni, hoteli), natomiast w połączeniach proprialnych bardziej widoczne są potrzeby ekspresywne, wynikające z pozytywnych konotacji wyrazu *park*.

Skróty słowników

- ISJP – Bańko M. (red.) (2000): *Inny słownik języka polskiego*. T. 1–2. Warszawa.
 PSWP – Zgólkowa H. (red.) (1994–2005): *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*. T. 1–50. Poznań.
 SJPDor – Doroszewski W. (red.) (1958–1969): *Słownik języka polskiego*. T. 1–11. Warszawa.
 SJPDun – Dunaj B. (red.) (1996): *Słownik współczesnego języka polskiego*. Warszawa.
 SJP PWN – *Słownik języka polskiego PWN*, <<https://sjp.pwn.pl>>, dostęp: 09.09.2024
 SJPSz – Szymczak M. (red.) (1978–1981): *Słownik języka polskiego*. T. 1–3. Warszawa.
 SJPWar – Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiedzki W. (red.) (1900–1927): *Słownik języka polskiego*. T. 1–8. Warszawa.
 SL – Linde B. (1807–1814): *Słownik języka polskiego*. T. 1–6. Warszawa.
 SO – Słownik języka angielskiego, tzw. oxfordzki, <<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/English>>, dostęp: 25.10.2024
 SPXVI – Mayenowa R., Peplowski F. (red.) (1966–): *Słownik polszczyzny XVI wieku*. Wrocław.
 SS – Urbańczyk S. (red.) (1953–2002): *Słownik staropolski*. Kraków.
 SWil – Zdanowicz A. i in. (1861): *Słownik języka polskiego*. Wilno.
 SWO – Pakosz B., Sobol E., Szkiładź C., Szkiładź H., Zagrodzka M. (red.) (1991): *Słownik wyrazów obcych*. Warszawa.
 USJP – Dubisz S. (red.) (2003): *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Warszawa.
 WSJP – *Wielki słownik języka polskiego*. Kierownik projektu P. Żmigrodzki, <<http://www.wsjp.pl>>, dostęp: 09.09.2024

⁴⁸ Podobnie, jak czynią to apelatywizmy wykreowane w płaszczyźnie onimicznej (por. Rutkiewicz-Hanczewska 2021).

Literatura

- Blommaert J. (2010): *The Sociolinguistics of Globalization*. New York.
- Bańko M., Svobodova D., Tatjewski M., Rączaszek-Leonardi J. (2017): *Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim*. Warszawa.
- Breza E. (1998): *Nazwy obiektów i instytucji związanych z nowoczesną cywilizacją (chrematonimy)*. [W:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Red. E. Rzetelska-Feleszko. Warszawa–Kraków, s. 343–361.
- Cierpich A. (2019): *Zapożyczenia angielskie w polszczyźnie korporacyjnej*. Kraków.
- Handke K. (1992): *Polskie nazewnictwo miejskie*. Warszawa.
- Handke K. (1998): *Słownik nazewnictwa Warszawy*. Warszawa.
- Handke K. (2010): *Konstrukcja i destrukcja systemu nazewnictwa miejskiego w polskich miastach*. [W:] *Miasto w perspektywie onomastyki i historii*. Red. I. Sarnowska-Gieffing, M. Graf. Poznań, s. 357–372.
- Karwatowska M., Siwiec A. (red.) (2010): *Przeobrażenia w języku i komunikacji medialnej na przełomie XX i XXI wieku*. Lublin.
- Makuchowska M. (2020): *Manipulacyjne wykorzystanie słowa park w nazwach osiedli mieszkaniowych*. „Prace Językoznawcze” XXII/2, s. 127–141.
- Mańczak-Wohlfeld E. (red.) (2010): *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*. Warszawa.
- Myszka A. (2016): *Urbanonimia Rzeszowa. Językowo-kulturowy obraz miasta*. Rzeszów.
- Myszka A. (2020): *Kultura materialna i duchowa utrwalona w podkarpackich urbanonimach – wybrane aspekty*. [W:] *Wielkopolska nazwami opisana*. Red. M. Rutkiewicz-Hanczewska, J.B. Walkowiak. Poznań, s. 97–120.
- Myszka A., Oronowicz-Kida E.: *Nowy typ urbochrematonimów – nazwy obszarów inwestycyjnych w miastach*. [W:] *Miasto. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*. Red. M. Świącicka. Bydgoszcz (w druku).
- Oronowicz-Kida E. (2018): *Buciarńia, Hamownia, Kosmetykarnia – formacje potencjalne we współczesnym polskim nazewnictwie*. [W:] *Onomastyka – neohumanistyka – nauki społeczne*. Red. U. Bijak, H. Górny, M. Magda-Czekaj. Kraków, s. 395–402.
- Oronowicz-Kida E. (2022): *Zwierzę jak człowiek, czyli antropomorfizacja psów w zoonimach i zoochrematonimach*. „Prace Językoznawcze” XXIV/2, s. 35–46.
- Ozóg K. (2004): *Poliszczyna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*. Rzeszów.
- Piotrowski A., Witaszek-Samborska M. (2010): *Przeobrażenia w polskiej leksyce przełomu XX i XXI wieku na przykładzie słownictwa kosmetycznego*. [W:] *Przeobrażenia w języku i komunikacji medialnej na przełomie XX i XXI wieku*. Red. M. Karwatowska, A. Siwiec. Lublin, s. 133–141.
- Przybylska R. (2014): *Nowe tendencje w nazewnictwie osiedli mieszkaniowych w Polsce*. [W:] *Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna*. Red. A. Gałkowski, R. Gliwa. Łódź, s. 227–233.
- Rutkiewicz-Hanczewska M. (2017): *Dyfuzja semantyczna w własnej przestrzeni marketingowej, czyli rodzime nazwy odaplatywne w modzie*. „Onomastica” LXI/2, s. 413–429.
- Rutkiewicz-Hanczewska, M. (2021): *Formacje potencjalne a późnonowoczesna rodzimość nazewnicza, czyli o produktywności onimiczno-apelatywnej*. „Prace Językoznawcze” XXIII/2, s. 56–72.
- Rutkowski M. (2007): *Apelatywizacja a deonimizacja. Z rozważań nad zakresem terminów*. [W:] *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*. Red. A. Cieślíkowa, B. Czopek-Kopciuch, K. Skowronek. Kraków, s. 63–71.
- Witalisz A. (2007): *Anglosemantyzmy w języku polskim – ze słownikiem*. Kraków.
- Zagórski Z. (2001): *Z badań nazewnictwa miasta Poznania*. [W:] *W kręgu języka polskiego. Śląsko-poznańskie kolokwia lingwistyczne*. Red. E. Jędrzejko. Katowice, s. 76–85.

